L-Eżami ta' Nofs is-Sena

IL-MALTI

2016 - 2017

IL-LIVELLI 6-7

IS-SEBA' SENA	IL-MALTI (Il-Qari u l-Kitba)	IL-ĦIN: Sagħtejn

L-Isem u l-kunjom: ____________________________ **Il-Klassi:** _______________

Għall-istudent/a:

1. **Wieġeb il-mistoqsijiet kollha kif mitlub/a.**
2. **L-ortografija, il-punteġġjatura, is-sintassi, l-ideat u l-preżentazzjoni tajbin jgħinuk tikseb riżultati aħjar.**

Għall-għalliema:

Il-MARKI	It-Taħdit	10	
	Is-Smigħ	10	
	Il-Qari u l-Kitba	80	
	IT-TOTAL	100	

Taqsima	A	B	Ċ	D	E	F	TOTAL
Marka	10	15	5	15	15	20	
Marka tal-Istudent/a							

Kummenti:

____

____

FEHIM MILL-QARI

10 marki

Aqra sewwa din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet dwarha.

IL-BNIEDEM U FLUS

Darba waħda raġel kien qiegħed fl-għarix tiegħu mal-kumplament ta' uliedu meta sema' l-bieb iħabbat. Talab lil min ħabbatlu jidħol, imma dan qallu hekk: "Jien jisimni Flus, u ġejt għandek biex inservik f'kull ma jkollok bżonn. Iżda ma nidħolx ġewwa qabel ma niftiehmu x'se jkun ix-xogħol tiegħi għandek!" (par. 1)

"Dak li trid tkun taf? Malajr se ngħidlek. L-ewwelnett immaġina li din id-dar hija tiegħek. Għada mmorru flimkien f'ħanut biex nixtru ħafna ħwejjeġ: ilbiesi, qomos, qliezet, kappell u żraben. Irrid nixtri wkoll l-isbaħ ilbiesi għal marti. Wara dan nibqgħu sejrin nixtru biex ikolli x'niekol għal xahar sħiħ. Wara dan biħsiebni nistieden il-ħbieb tiegħi f'dari, u neħodhom fil-ħanut u nħallsilhom ilkoll ix-xorb. Wara mmorru nippassiġġaw kif jagħmlu t-turisti li jiġu f'artna. Dak kulma se nitolbok!" (par. 2)

Flus baqa' jisma' mingħajr ma qal kelma. Meta spiċċa qallu: "Miniex se nidħol għandek. Jekk nidħol mhux se jkolli ħajja twila miegħek. Fi żmien qasir nimrad u mmut qasir il-għomor. Saħħa, se nipprova mmur xi mkien ieħor." (par. 3)

Flus ħabbat bieb ieħor u għamel l-istess mistoqsijiet li għamel lill-ewwel wieħed. It-tieni wieħed qallu: "La ridt tiġi għandi se nistmak bħala mistieden. Insiblek kaxxa biex inqiegħdek fiha; jew jekk tħossok aħjar, inħaffirlek ħofra u naħbik fiha. Miniex biħsiebni nieqaf nistinka u se nużak biex nitma' l-familja. Għada biħsiebni nieħu ftit minnek biex inkun nista' nibni dar żgħira fejn noqogħdu u noħorġu minn dan l-għarix, li qed jaqa' biċċa biċċa. Fid-dar il-ġdida nkunu nistgħu ngħixu inti, marti, uliedi u jien. Jekk jirnexxili, nibni oħra biex inkun nista' nikriha u bil-qligħ tagħha nżid is-somma u nkabbar lilek. Jekk nisma' li xi ħadd ikun irid ibigħ l-għalqa, nipprova nixtriha u naħdimha biex lilek inżidek." (par. 4)

Flus ma ħalliehx ikompli, u kien pront qallu: "F'darek sibt il-qagħda u l-mistrieħ tiegħi. Se nidħol għandek biex qatt ma ninfired minnek." (par. 5)

(adattament minn **Ħrejjef Afrikani, Volum 2** ta' Camilleri, E.)

Wieġeb dawn il-mistoqsijiet:

1. X'tip ta' djar kienu joqogħdu fiha l-familji li mar għandhom Flus? (par. 1 u par. 4)

   ____

2. X'servizz kien qiegħed joffri Flus lil min iżuru? (par. 1)

   ____

3. X'kundizzjoni kien qiegħed jagħmel Flus biex imur joqgħod għand xi ħadd? (par. 1)

   ____

4. X'kienet l-ewwel ħaġa li ħaseb biex jakkwista r-raġel tal-ewwel familja? (par. 2)

   ____

5. Taqbel li Flus ma marx joqgħod għand l-ewwel familja għax kienet għaqlija?

   ____

6. Minn dak li qal Flus f'paragrafi 3 u 5, x'tip ta' nies kien mar ifittex Flus?

   ____

7. X'espressjoni juża r-raġel tat-tieni familja biex jurina li l-bini li kienu jgħixu fih kien wasal fl-aħħar tiegħu? (par. 4)

   ____

8. Liema kwalità tbeżża' u tkeċċi lil Flus?

   ____

9. Semmi żewġ kwalitjiet tajba li għandek li bihom kont tħajjar lil Flus jiġi joqgħod għandek kieku kellu jħabbatlek.

   a. ____

   b. ____

GRAMMATIKA

1. Erġa' ikteb dan il-qawl bla żbalji: Ħaddwaraħaddtasalta'kulħadd.

   _________ _________ __________ _________ ______ ____________ (2 marki)

   Żid l-ittri neqsin f'din il-kitba:

   lus ma mar _ħabbat għan_ i_-sinjur_, _mma għan_ _l-f_qra.

   M_ r__dx jinħela fi_-vojt, __al_ekk fittex familja __aql_j_ minflok waħda ħ_lj_.

   (5 marki)

2. Mis-silta sib kelma b'dawn l-għeruq mill-paragrafi indikati fil-kolonna tan-nofs:

GĦERQ	PARAGRAFU	KELMA
ħ-b-t	1	
f-h-m	1	
x-r-j	2	
d-ħ-l	3	
q-għ-d	4	

(5 marki)

3. Agħti l-Mamma ta' dawn l-Għeruq:

GĦERQ	MAMMA (X'għamel huwa?)
d-ħ-l	
m-w-r	
b-q-għ	
t-l-b	
m-r-d	
għ-m-l	

(3 marki)

KITBA FUNZJONALI 5 marki

1. Dan t'hawn taħt huwa djalogu bejn Sinjur (S) u Fqir (F).
2. L-ewwel żewġ sentenzi (A u B) ingħatawlek bl-ordni, imma l-oħrajn (Ċ sa G) qegħdin imħawdin.
3. Irranġa l-ordni (b'numri mit-3 sat-8) tas-sentenzi Ċ sa G skont kif jidhirlek li jiġu wara xulxin **u imliehom fit-tabella ta' hawn taħt**. (3 marki)

A	B	Ċ	D	E	F	Ġ	G	GĦ	H
1	2							9	10

4. Ivvinta l-aħħar żewġ sentenzi (9 u 10, **jew** GĦ, H) biex tagħlaq id-djalogu bejn il-kelliema. Ara li ta lanqas, dawn ikun fihom ħames kelmiet kull sentenza u ftakar li filwaqt li trid tkompli mas-sens ta' dak li qiegħed jingħad, trid tagħlaq id-djalogu bihom. Żomm f'moħħok ukoll li jitnaqqsu marki għall-iżbalji tal-kitba. (2 marki)

Djalogu bejn Sinjur (S) u Fqir (F)

	ORDNI	KELLIEM	DJALOGU
A	**1**	**S**	Ara kemm ilni ma narak! X'minnek?
B	**2**	**F**	Ma tantx għandi biex niftaħar. Dejjem l-stess ħajti!
Ċ		**S**	Nerġa' ngħidlek li jekk se tibqa' taħsibha hekk żgur li qatt m'inti se tinqala' mill-faqar, u kif għidt int stess, fqir tmut! Wara li tara x'għandek, agħżel x'għandek żejjed minnu ħalli tara ġġibx flusu.
D		**F**	Imbagħad? Taħseb li se nsir sinjur b'daqshekk? Ifhimni: il-fqir ismu miegħu, mhux sinjur! Jien m'għandi xejn żejjed – naqlagħha u nikolha, kif jgħidu!
E		**S**	Imma inti għax ma tismax minni? L-ewwel ħaġa li għandek tagħmel hija li tara x'għandek f'idejk, jew taħt rasek.
F		**F**	Xi tridu jkolli taħt rasi? Jien fqir twelidt u fqir se mmut!
Ġ		**S**	Konvint li mill-faqar tista' tinqala', imqar ftit. Ismagħni sew, ladarba tkun tgħallimt kif tqassam flusek, tippjana sew biex ma taħlihomx fil-vojt, u tneħħi dak kollu li hu żejjed, kulma jkun jonqos fl-aħħar hu li tidra tieħu ħsiebhom. Tista' tinvesti f'xi bank ...
G		**F**	... u jekk ifalli u nitlef kollox, x'nagħmel? Jien m'għandix il-kuraġġ li għandek int!
GĦ	**9**	**S**	
H	**10**	**F**	

POEŻIJA	15-il marka

1. Aqra din is-silta tal-poeżija u wara wieġeb il-mistoqsijiet.

TIFĦIRA LIL MALTA (Ġan Anton Vassallo)

Int sabiħa, o Malta tagħna!
Mhux għax Malti nfaħħrek jien;
Issemmik id-dinja kollha,
Magħruf ġmielek kullimkien.

Imgħottija bl-isbaħ sema,
L-ogħna dawl ix-xemx tagħtik,
Ma xxawtekx, bil-ħlewwa ssaħħnek,
Ġid iġġiblek u tqawwik.

a. Lil min qed ikellem il-poeta? Ikkwota frażi li turi dan.

____

____ 2 marki

b. Fisser il-frażi "L-ogħna dawl":

____marka

ċ. Spjega x'messaġġ ried iwassal il-poeta b'din il-poeżija: ______________________

____ 2 marki

2. Aqra din is-silta tal-poeżija u wara wieġeb il-mistoqsijiet.

LIL OMMI ta' Rużar Briffa

... Aħbili li hemm barra
Qed jokrob ir-riħ,
bħal ruħ qiegħda tfittex,
għalxejn il-mistrieħ.

Benninni, benninni,
nessini kull dieqa,
benninni, bħal meta
kont ċkejken fin-nieqa,

a. It-titlu ta' din il-poeżija huwa: (**metafora, apostrofi, alliterazzjoni**) marka

b. Sib <u>similitudni</u> mis-silta: __________________________________

____ 2 marki

ċ. X'jissejħu l-<u>istrofi</u> u r-<u>rima</u> ta' din il-poeżija (il-metrika)?

Ir-rima hija: ________________________ marka

L-istrofi huma: ________________________ marka

d. Ikteb il-ħsieb ta' din il-poeżija fi 3 sentenzi.

____

____

____ 3 marki

e. Sib metafora fejn Briffa qed jitlob lil ommu tipproteġih mill-problemi tal-ħajja:

____ 2 marki

PROŻA 15-il marka

Imla l-vojt b'dawn il-kelmiet (hemm 5 żejda):

Isports	fil-boxxla	Jrabbuh	l-iskola	ekstraterrestri	Brincat	Spikey
għajnejn	Daffodil	Iħarrfu	bi żball	Rita	sigriet	maħrub
tat-triq	Zandarell	l-Buskett	Salvina	Christine	il-vettura spazjali	bħall-pulizija
aljen	seksieka	kamuflax	Zito	Debono	sportiv	Katya
Lorella	Rospo	Vassallo	Hector	Ta' Qali	t-tarbija	l-Mużew

1. Zito ________________ huwa tifel ________________ li ġie Malta ________________.
2. Dan għaliex ________________ li biha kien qiegħed jivvjaġġa sofriet ħsara ________________ .
3. Il-familja ________________ nzertat kienet qiegħda tqatta' xi ħin liberu ________________ meta l-kelb tagħha, ________________ beda jinbaħ għax ra xi ________________ f'siġra.
4. Dawn ma kienu ta' ħadd għajr ________________ li kellu poteri ta' ________________ bħall-________________ .
5. Ftehmu li ma kienx ta' waħdu u ddeċidew li ________________ huma.
6. Imma ftehmu miegħu wkoll li kellu jinżamm kollox ________________ biex ma jiġux fl-inkwiet mal-awtoritajiet ________________ .
7. Fil-fatt, l-inkwiet inqala' mill-ewwel: inzertaw *roadblock* u kellhom ________________ mhux ftit biex tħallew imorru d-dar.
8. Lanqas id-dar ma sabu kwiet għax ________________, il-ġara ________________ tal-familja rat kollox.
9. Wara xi żmien ġie deċiż li Zito jibda jattendi ________________ biex jagħti anqas fil-għajn.

10. Sfortunatament, anke hemm inqala' l-inkwiet: Zito ltaqa' mal-buli t'hemmhekk: ________________ li wassal biex Zito jkollu jitlaq għax ferraq ġlieda li bdiet meta salva l-għasfur ta' ________________ - ________________ .
11. Matul dan iż-żmien, Zito ġie nnutat juża l-poteri tiegħu meta salva ________________ ta' ________________ billi tar min-naħa għall-oħra ________________ .
12. Kien bejn wieħed u ieħor matul dan iż-żmien ukoll li nibet rispett qawwi bejn Zito u s-Sur ________________, l-għalliem tal-________________ .
13. Dan ukoll ma tantx kellu grazzja ma' Hector ________________ għax kien jaf xi jsarraf.
14. Dan l-għalliem, flimkien ma' martu ________________, kellu dispjaċir wieħed: bintu ________________ kienet tilfet id-dawl f'inċident.

KOMPONIMENT	20 marka

Ikteb madwar 150 kelma dwar wieħed minn dawn is-suġġetti.

1. Ħarġa ma' tal-iskola.
2. Din is-sena ddiskutejtu kif tikteb storja tal-biża'. Irrakkonta ġrajja li min jaqraha żgur li se jitkexkex u ġismu jqum xewk xewk.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____